

Uzaktan Eğitim Sürecinde Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik: Nitel Bir Araştırma

ÖZET

Psikolojik danışmanların pandemi sürecinde uzaktan eğitim yoluyla yürüttükleri çalışmaların incelendiği bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımından vaka çalışması deseniyle yapılandırılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden, rastgele(random) örnekleme türlerinden tabakalı örnekleme ile seçilen 2020- 2021 eğitim- öğretim yılının güz döneminde Siirt ilinde merkezde çalışan 15 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Görüşmeler, psikolojik danışmanların izinleri alınarak ve ses kayıt cihazına kaydedilerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma bulguları, psikolojik danışmanların pandemi sürecinde uzaktan eğitim faaliyetlerini yürütürken çoğunlukla online seminerler, broşür, afiş, telefon ile görüşmeler, canlı dersler gibi çalışmalar yaptıkları, rehberlik ve psikolojik danışmanlık çalışmalarını pek verimli bulmadıkları ve bu sebepten ötürü bu çalışmalara yönelik motivasyonlarının düşük olduğu, pandemi sürecinin psikolojik danışmanların yaptıkları çalışmalar üzerinde; aynı anda birçok kişiye ulaşma ve online platformları daha iyi kullanabilme gibi durumlar dışında pek bir avantajı olmadığı fakat öğrencilere ulaşmakta zorluk, motivasyonun düşmesi, öğrencilerin okul ve derslerden iyice uzaklaşması ve rehberlik faaliyetlerine katılımın neredeyse hiç olmaması gibi dezavantajları olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

İlknur ÇETİN DALGIÇ

Esra BULUT

Ruken ŞENGÜL

BÖLÜM I

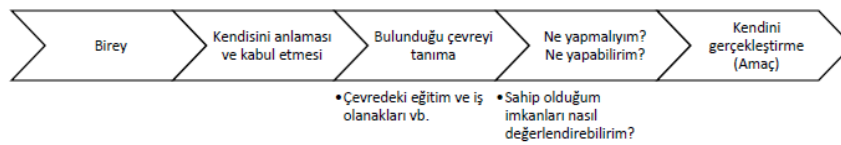
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Öğretmenlerin öğrencileri sadece öğrenen akıllı ve mantıklı varlıklar olarak görmeleri zihinsel süreçlerin ardındaki duyuşsal etmenleri göz ardı etmelerine neden olmuştur. Bu dar görüş eğitim uygulamalarında sadece öğretime, bilgi aktarımına önem vermiştir. Okullarda eğitim standardını düşürmeme kaygısı öğrencileri yaşama hazırlama amacını gölgede bırakmaktadır. Bu durum öğrencilerin başarısızlığına, elenmesine ve okul dışına itilmesine neden olmaktadır. İnsan doğasının bütünü dikkate alındığında, duyu yaşantılarının ve toplusal ilişkilerin yaşamın en önemli yönleri olduğu görülecektir” (Hıdır, 2010, s.17). Uludağ Tüfekçi 2011’ye göre eğitimin amaç bireyin salt zihinsel olarak geliştirilmesi değil, bio-psikososyal bir varlık olarak her yönüyle geliştirilmesidir. Bu sebeple eğitim ve öğretime öğrenci kişilik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışma da eklenmiştir. Bu yüzden rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri eğitimin her kademesinde büyük önem taşımaktadır.

1.REHBERLİK

1.1.Rehberliğin Amaçları ve Kapsamı

Rehberlik; okul eğitim programı içerisinde yer alan ve öğrencilerin potansiyellerine ulaşmalarını sağlamak amacıyla geliştirilen uygulamalarken; psikolojik danışmanlık ise kişilerin bir olay veya problem yaşamaları durumunda kişisel olarak aldıkları yardımdır (Myrcik, 2011 Akt. Bingöl, 2019). Bingöl (2019)’a göre rehberlik hizmetleri; okul ortamında öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak çevreye uyum sağlamasına ve kendini geliştirmesine olanak sağlayan hizmetler bütünüdür. Okuldan okula, kademedan kademeye ve kişiden kişiye en çok hangi rehberlik alanına ağırlık verilmesi gerektiği değişmektedir. Bunun için her yıl birinci dönemin başında ve ikinci dönemin sonların rehberlik ihtiyaç belirleme anketleri uygulanır ve daha çok ihtiyaç duyulan alana yönelik psikolojik danışmanlar çalışmalarını yürütür.

(Yeşilyaprak, 2000)

Rehberlik hizmetleri şunlardır:

1. Psikolojik Danışma Hizmetler
2. Oryantasyon Hizmetleri (Yeni Ortama Alıştırma)
3. Bireyi Tanıma Hizmeti
4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti
5. Yönelme ve Yerleştirme Hizmeti
6. İzleme ve Değerlendirme Hizmetleri
7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmeti.

1.2.Problem Alanlarına Göre Rehberlik Türleri

Problem alanlarına göre rehberlik türleri üçe ayrılır: mesleki rehberlik, eğitsel rehberlik, kişisel-sosyal rehberlik.

1.2.1.Mesleki Rehberlik

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin odağı başlangıçta bireylerin kendine uygun iş ve meslekleri seçmesine önyak olmaktadır. Bireyleri uygun iş ve meslek alanlarına yönlendirme işlevi vardır. Amaç bireylere kariyer danışmanlığı yapmaktır. Zamanla rehberlik ve psikolojik danışmanın amaçları daha da arttı ve bunlara yenileri eklendi. Yeşilyaprak 2019'a göre Türkiye mesleki rehberlik ve kariyer psikolojik danışmanlığı alanında ABD'yi model almıştır. Yeşilyaprak 2018'a göre çağdaş eğitim anlayışı, bireylere üretken ve gelişmeye açık nitelikler kazandırmayı amaçlayan, bireyin kendi potansiyelini maksimum düzeyde ortaya koymasını sağlayan, en uygun mesleki seçimleri yapmasına ve kariyer gelişimini sürdürmesine önem vermektedir. Bu alanda yapılan hizmetler "mesleki rehberlik ve kariyer psikolojik danışmanlığı" kapsamında yer almaktadır. "Mesleki Rehberlik" kavramı giderek yerini, "yaşam boyu kariyer gelişimine yardım süreci" olarak "Kariyer Psikolojik Danışmanlığı" kavramına bırakmıştır. Türkiye'de bu hizmetler, ABD'ye göre oldukça geride olduğu için kavram değişimi henüz tamamlanmamıştır.

1.2.2.Kişisel Rehberlik

Öğrencinin kendini tanıması, her yönüyle kendini kabullenmesi ve eksiklerinin farkına varıp geliştirmesi kendine güvenen, sosyal ilişkilerde başarılı, dengeli ve uyumlu bir birey olarak yetişmesi kişisel rehberliğin kapsamındadır. Bu yüzden her öğrencinin farklı zaman ve farklı oranlarda desteğe gereksinimi olabilir (Yeşilyaprak, 2003 Akt. Bingöl 2019).

1.2.3 Eğitsel Rehberlik

Sert Ağır (2017)'a göre Eğitsel rehberliğin, genel amacı öğrenmeyi öğrenmektir. " Eğitsel rehberlik, eğitim öğretim ortamındaki öğrencinin kendi kapasitesini maksimum düzeyde, etkili ve etkin kullanma yeterliliklerini kazanarak kendisinden beklenen hedeflere

ulaşabilmesi için rehberlik servisi öncülüğünde öğretmen ve veli iş birliği ile gerçekleştirilen uygulamalardır ” (Ergin, 2017; Yeşilyaprak, 2001 Akt. Sert Ağır 2017).

1.3.Verilen Hizmetin İşlevine Göre Rehberlik Türleri

1.3.1.Uyum Sağlayıcı Rehberlik

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, okul ortamının öğrencilerin uyum sağlamaları konusunda destekleyici faaliyetlere imkân tanıyabilmelidir. Öğrencilere bireysel veya grup düzeyinde sağlanan ve uyumu kolaylaştıran etkinlikler, uyum sorunları neticesinde görülebilecek duygusal, psikolojik, sosyal ve akademik işlev sorunlarını önleyebilmelidir (Gysbers & Henderson, 2000; Kepçeoğlu, 1996 Akt. Bingöl).

1.3.2 Yöneltilici Rehberlik

Bingöl 2019’e göre yönlendirici rehberlik öğrencilerin kendi yeteneklerine ve ilgi alanlarına uygun tercih yapmaları konusunda doğru bir biçimde yönlendirilmelerine olanak sağlar. Özellikle lise kademesindeki öğrenciler için kariyer konusunda karar aşamasında kendini gösterir. Bu bağlamda öğrencileri doğru alanlara yönlendirme ve yönlendirilen alanlarda başarı sağlayabilmeleri özelliği bulunmaktadır.

1.3.3 Ayarlayıcı Rehberlik

Okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin öğrencilerin bireysel özellikleri ve yaşadıkları sorunların doğru bir biçimde değerlendirilmesi ve topluma faydalı bireyler olmalarına yönelik yönlendirmelerin yapılması gerektiği ifade edilmektedir (Korkut-Owen & Owen, 2008 Akt. Bingöl 2019).

1.3.4.Gelişimsel (Geliştirici) Rehberlik

Gelişimsel yaklaşımda bireylerin okulda ve yaşama uyum sağlayabilmeleri için her gelişim döneminde başarımları gereken gelişim görevleri ve gelişimsel sorunları ile ilgilenilir. Bireyin gelişimi bu yaklaşımda ömür boyu devam etmektedir. PDR çalışmaları gelişim dönemlerine uygun olarak planlı ve programlı olarak sürdürülür (Muro ve Kottman, 1995 Akt. Karataş ve Şahin Baltacı, 2013).

1.3.5.Önleyici Rehberlik

Kaplanoğlu 2019’a göre önleyici rehberlik kısacası olumsuzluklar ortaya çıkmadan önce gelecekte istenmeyen olay ya da durumları önlemek ya da gelecekte istenilen bir sonuca ulaşmak, duygusal gerginliklerin, zararlı alışkanlıkların, disiplin ve uyum problemlerinin vb. ortaya çıkmaması için yapılan çalışmalardır. Örneğin, öğrencilere iletişim becerileri eğitimi,oryantasyon gibi yardımlar, çatışma çözme becerileri, hayır diyebilme gibi sosyal beceriler kazandırma gelecekte ortaya çıkabilecek uyum ve disiplin problemlerinin önlenmesi bakımından önleyici işlevi de yerine getirir.

1.3.6.Tamamlayıcı Rehberlik

Tamamlayıcı rehberlik, öğrencilerin müfredat dışındaki alanlarda da başarısını arttırmaya yönelik rehberlik hizmetleri olarak tanımlanmaktadır. Tamamlayıcı rehberlik, eğitim ve öğretimin başarılı bir biçimde sürdürülebilmesi adına öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine ilişkin gerekli bilgi ve donanıma sahip olmasını hedeflemektedir. Bu yönüyle okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, öğrenci merkezli olup sistemde başarıya götürebilecek unsurlar arasında tamamlayıcı işlev görmektedir (Kaya, 2014 Akt. Bingöl).

1.4.Psikolojik Danışman(Okul Rehber Öğretmeni)

Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman): Asıl görevi öğrencilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri olan ve psikolojik danışma ve rehberlik alanında yetişmiş öğretmen (MEB, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001 Akt. Uludağ Tüfekçi). Psikolojik danışmanın görevi bireyin bütün olarak gelişimine katkı sağlamaktır. Psikolojik danışmanlara büyük sorumluluk düşmektedir. Rehberlik faaliyetlerinde bireyin içinde bulunduğu gelişim dönemini dikkate alırlar. Bireyin kendine yönelik farkındalığını arttırmasını sağlar. ”Rehberlik etkinliklerinin amacı öğrencilerin psikolojik açıdan sağlıklı, kendini tanıyan ve güven duyan, kendine uygun eğitsel ve mesleki kararlar alabilen, kişiler arası ilişkileri geliştirmiş, kendini doğru ifade edebilen, yaşamdan zevk alan bireyler olmalarına yardımcı olmaktır ” (Uludağ Tüfekçi, 2011, s. 17). Ayrıca ihtiyaç durumunda psikolojik danışmanlar bireysel veya grupla psikolojik danışma yapabilirler. Her kademedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunulmaktadır. Tüm kademelerde bu hizmet mevcuttur.

1.5.Sınıf Rehber Öğretmeni: Eğitim-öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, orta öğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini ifade eder (MEB, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001 Akt. Uludağ Tüfekçi).

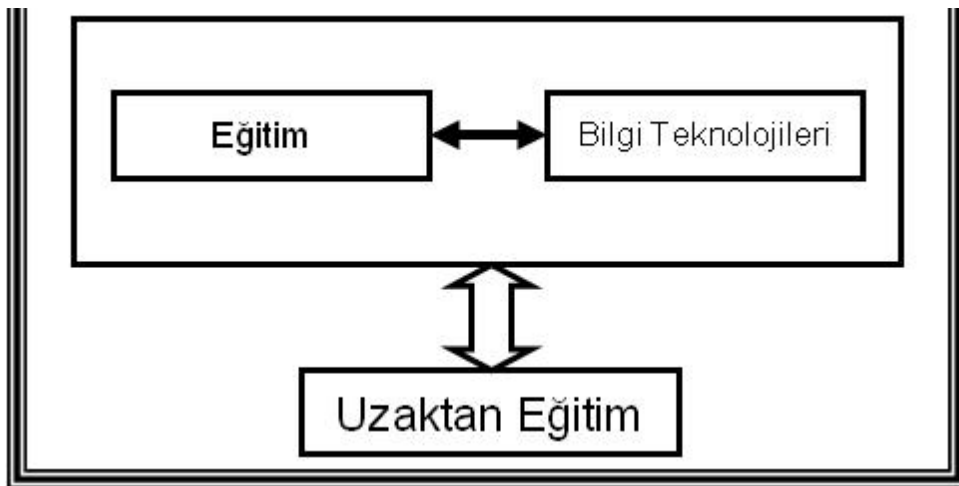
2.COVID-19 SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM

Balcı (2020)'ya göre insanlık tarihinde geçmişte yaşanan İspanyol gribi, Ebola, Sars gibi Çin'de başlayan koronavirüs türü olan SARS-CoV-2 tüm dünyayı derinden etkilemiş olup insanların toplumun her alanında bazı reformlar yapmasına sebep olmuştur.COVID-19 pandemi süreci tüm dünyayı tehdit ettiği gibi bizim için de tehdit oluşturmaktadır. Kahraman (2020)'a göre 2019 yılının sonunda başlayan COVID-19 salgını beraberinde birçok tedbiri getirmiştir ve bu tedbirler sonucunda alınan kararlar eğitim kurumlarını da etkilemiştir. Eğitimdeki belirsizliği ortadan kaldırmak için bazı planlamalar yapılmakta ve yapılmaya devam edilecektir. En başta okullar kapatılmıştır ve evde eğitime geçilmiştir.

Bu noktada eğitimin göz ardı edilmemesi büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde bu belirsizlik öğretmenleri, aileleri, öğrencileri ve toplumu olumsuz etkileyecektir ve kaygılarını, endişelerini arttıracaktır. Pandemi toplumun her alanında olduğu gibi eğitimde de değişikliğe

gidilmesine neden olmuştur. Bu süreç yüz yüze eğitimi sekteye uğratmıştır ve uzaktan eğitime geçmek kaçınılmaz olmuştur. ” Alınan tedbirler ile birlikte virüsün öğrenciler arasında yayılmasını tetikleyeceği gerekçesiyle örgün eğitime öncelikle belirli bir süre ara verilmiştir. Fakat virüsün yayılımı durdurulamayınca sonrasında ise örgün eğitimin tamamen durdurulmasına ve uzaktan (çevrimiçi) eğitime geçilmesine karar verilmiştir. Tüm eğitim kurumlarında 16 Mart 2020 tarihinden itibaren öncelikle üç haftalık ara verilmiş, ilk ve orta dereceli okullarda eğitime ikinci haftadan itibaren uzaktan eğitimle devam edilmiştir. Fakat salgının artmasından dolayı alınan kararların ardından bahar dönemi boyunca örgün eğitimden tamamen vazgeçilmiş ve tüm dönem uzaktan eğitimle devam edilmesine karar 48 verilmiştir. Bu karar ile yükseköğretim kurumları da eğitimlerine uzaktan eğitimle devam etmiştir” (Kahraman, 2020, s.47). Eğitimi aksatan bu salgın sürecinde çoğunlukla EBA(Eğitim Bilişim Ağı) kullanılmıştır. Pandemi sürecinden bütün eğitim kademelerindeki öğrenciler etkilenmiştir. ” Uzaktan Öğretim, geleneksel sınıf ortamında öğretmenin verebileceği bir eğitimin sanal sınıf ortamında ekranlarının başındaki çok sayıda kişiye ulaştırılmasıdır. ” (Burma, 2008, s.16). Böyle bir zamanda çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamak büyük önem arz etmektedir.

İşman (2011) ‘a göre İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, bilgi teknolojileri uzaktan eğitim faaliyetlerine katkı sağlamaktadır. Salgın eğitim teknolojilerine yönelimi arttırmıştır. Burma (2008)’ya göre Türkiye bilgi teknolojilerini yakalayabilmeli aksi takdirde eğitime yansımaya teknoloji toplumun başka alanlarına yansımaz. Bilgi teknolojileri yardımıyla öğretmenlerimizce uzaktan eğitim uygulamaları gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu şekilde öğrenciler öğretmenleriyle iletişim kurabilmektedirler. Özellikle pandemi sürecinde bu zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır. Öğrencilerin eğitim ihtiyaçları uzaktan eğitimle karşılanmaya çalışılmaktadır. Maalesef ki tüm öğrencilere ihtiyaç duyduğu eğitim teknolojilerini ve interneti sağlamak mümkün olmadığı için eğitim ihtiyacı karşılanamayan öğrencilerimiz de mevcuttur. Dolayısıyla bu öğrenciler arasında eşitsizliğe sebebiyet vermektedir. Bu eşitsizlik dezavantajlı aileler ve öğrenciler arasında da hissedildi. Bu teknoloji ve interneti yaşantımıza yansıtmanın, verimli ve etkili kullanmanın önemini de bu dönemde anlamış olduk.

(İşman 2011) sy.22.

” COVID 19 pandemi sürecinde, yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle eğitim-öğretim sürecinin aksamaması adına hızlı bir kriz yönetimi ile web tabanlı uzaktan eğitim sürecine geçiş yapılmıştır. Örgün öğretim için planlanmış bir modelin ani web tabanlı uzaktan eğitime dönüştürülmesi sırasında oluşmuş bazı zorluklar ve eksikliklerin belirlenmesi ve öğrencilerden direk geribildirim alınması bu eğitim yönteminin geliştirilip iyileştirilmesi ile krizlerin fırsata dönüştürülmesine olanak sağlayabilir ” (Kaya ve Keskin, 2020, s.63) ”Uzaktan eğitimle yürütülen dersler, senkron (eş zamanlı) veya asenkron (eş zamansız) şekilde yürütülebilmektedir. Senkron şeklinde yürütülen derste sanal sınıf ortamında öğrenciler ve öğretici birbirleriyle canlı olarak iletişim kurabilmektedir. Bu yöntemde öğrenciler, eş zamanlı olarak soru sorabilmekte, anlaşılmayan hususlarla ilgili taleplerini karşı tarafa iletebilmekte ve birbirleriyle tartışma imkânı elde edebilmektedirler. Asenkron şeklinde yürütülen derste ise öğrenci, istediği zaman, istediği yerden internet üzerinden derslere erişim sağlayabilmekte ve daha önceden sisteme yüklenen video ve ses kaydı gibi materyaller yardımıyla dersi takip etmektedir. Bu yöntemde öğrenciler anlaşılmayan konularla ilgili soruları ve öğretici ile iletişimi anında sağlayamamaktadır ” (Kurnaz ve Serçemeli, 2020, s.44).

Öğrenciler pandemi sürecinde daha öncesinde oyun ve eğlence için kullanmakta oldukları teknolojik aletleri(telefon, bilgisayar, tablet vb.) eğitim aracı olarak kullanmaya başlamışlardır. İşman (2011) ‘a göre Bütün uzaktan eğitim faaliyetlerine rağmen yetersiz olan eğitim kaynaklarından ötürü öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini karşılayacak bir eğitim sunamamaktayız. Uzaktan eğitim sürecinde uygun eğitimi sunamamamızın önündeki diğer engeller ise şunlardır: öğretmenlerin, ailelerin ve öğrencilerin bilişim teknolojilerini kullanmada yeterli bilgiye sahip olmaması, çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde uzaktan eğitim saatlerinin çakışması veya yeterli uzaktan eğitim araçlarına sahip olmamaları, anne-babanın çalışıyor olmasından ötürü çocuğun uzaktan eğitime bağlanmasını sağlayan teknolojik aletlere (telefon, bilgisayar,tablet vb.) ulaşamaması, uzaktan eğitime katılacağı ortamda internetin bulunmaması veya içinde bulunduğu ortamın uzaktan eğitim için uygun olmaması, yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de aynı standartta bir eğitimin verilememesi gibi. Bu sebeplerden ötürü uzaktan eğitimde istenilen düzeyde ve kalitede değiliz. ”Ayrıca, öğrenciler arasındaki, ebeveynler tarafından doğrudan evde veya özel olarak eğitim fırsatları sağlanarak desteklenmelerinden kaynaklanan farklılıklar, farklı okul türlerinin uzaktan öğrenimi destekleme kapasitelerindeki farklılıklar, öğrencilerin bağımsız ve online öğrenme esnekliği, motivasyon ve becerileri arasındaki farklılıklar, mevcut olanak boşluklarını daha da kötü hale getirebilecektir” (Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü, 2020, s. 4) ”Pandeminin çeşitli sektörlere etkilerinin kontrol edilmemesinin hem öğrenciler hem de toplum için uzun süreli zararlara yol açabileceği açıktır. Öğrenme yoksulluğundaki artış, tüm neslin kendi gerçek potansiyeline ulaşmasını engelleyebilecektir. Okulu bırakmaya zorlanan ve eğitimde önemli bir düşüş yaşayan öğrenciler daha düşük yaşam boyu üretkenlik ve kazanımlarla karşılaşacaklardır. Eşitsizlik artacak, çünkü bu etkiler muhtemelen yoksul ve dışlanmış hanelerden gelen öğrenciler için daha büyük olacaktır. Yoksulluktan kurtulmak için

eğitime en çok ihtiyaç duyan çocuklar, kriz sebebiyle bundan mahrum kalma olasılığı en yüksek olacak olanlardır. Ekonomik beklentilerdeki bu gerileme suç faaliyetlerinde ve riskli davranışlarda artışa yol açabilecektir. Genç nüfus arasında sosyal huzursuzluk da artış gösterebilecektir. Birçok düşük ve orta gelirli ülkelerde, genç nüfus fazlalığı ve düşük beklentilerin birleşimi, mevcut ğrenci topluluğundaki en dezavantajlı olanlarda düşük insan sermayesi, yoksulluk ve eşitsizlik kısır döngüsünü kalıcı hale getirebilecektir ” (WBR, 2020).

”Uzaktan eğitimin en önemli eksikliği ise okul ortamının yarattığı eğitim-ğretim ruhunu veremiyor olmasıdır. Bu durumun elbette ki sanal ortamdan gerçekleştirilmesi çok güçtür. Uzaktan eğitim, terim anlamından da anlaşıldığı üzere ğrenci ve öğretmenin birbirinden meknsal olarak ayrı olduğu bir sistemdir. Okulda ğrencilerin birbirleri ile iletişim ve etkileşim içinde olması, öğretmenlerin hissiyat ile derslerini öğrencilerine aktarabilmesi, aktif katılımın sağlanması, somut yaşantı ile edinilen öğrenimler ve birebir eğitim ile sağlanan güçlü öğrenim gibi konularda uzaktan eğitim, örgün eğitimin sağladığı kolaylıkları sağlamada yetersiz kalabilmektedir. Öğretmenler, okuldaki ders ortamında etkileşim sonucu öğrencisinden hemen dönüt alabilmekte, bu sayede verimli bir öğrenim yaşanabilmektedir. Uzaktan eğitimde anında müdahale imknının kısıtlı olması ve sorunun giderilmemesinden kaynaklı öğrenmede ve davranış kazanımında eksiklik yaşanmaktadır. Kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirememiş olan öğrencilerin ders çalışma ve planlamada yaşadığı soruların yüz yüze eğitime nazaran uzaktan eğitim sisteminde daha çok grldđđ saptanmıştır. Sınıf ortamında öğretmenler, ders anlatırken öğrencisiyle göz teması kurabilmekte ve ruhuna dokunabilmektedir ” (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve şahin, 2020).

” Daha işlevsel bir uzaktan eğitim uygulaması için; Canlı yayında telefon, faks veya e-posta ile iletişim, Uzaktan Eğitim Merkezinde ğretmenin sürekli hazır bulunması, çoklu ortam kullanımı (bilgisayar, ses tanıyan araçlar, ses kasetleri, alıştırma kitapları, vb.), Elektronik posta kullanımı, 800’l telefon hatları kullanımı önerilebilir ” (Adıyaman, 2002, s. 96). ”Bir tarafta evlerinde birden fazla telefon, tablet, bilgisayar ve sınırsız internete sahip olanlar varken, diğer tarafta ise sadece ebeveynlerinin cep telefonu üzerinden birden fazla çocuğun sınırlı internet imkânı ile eğitim almaya çalıştığı durumlar söz konusudur. Özellikle göçmen kökenliler başta olmak üzere sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı olan çeşitli gruplar internete erişim konusunda daha ciddi sorun yaşamaktadır. Bununla birlikte kademeler arasında ğretmen-ğrenci-veli iletişiminde farklılıklar söz konusudur. Örneğin; ortaöğretim düzeyinde öğretmenler ile veli ve öğrenciler arasında sınırlı bir iletişim vardır. Ayrıca bazı bölgelerde öğretmenler sınıftaki çocukların çoğu ile etkileşime geçemezken, bazı özel okullar senkron yayınlar ile günlük müfredatı önemli lde takip etmektedirler. Daha açık bir ifadeyle, yüz yüze eğitimde oldukça açık bir şekilde görülen eşitsizlikler bu süreçte daha da derinleşmektedir”

3.COVID-19 SÜRECİNDE REHBERLİK FAALİYETLERİ

Uzaktan eğitim sürecinde rehberlik ve psikolojik danışma planların da da dönüşüme gidilmiştir. Bu süreçte öğretmenleri, velilerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarındaki değişiklikler dikkate alınmıştır. Bozkurt (2020)’a göre uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik ilköğretim ğrencilerinin olumsuz metaforlarını kategorileştirmiş olup öğrencilerin bazı metaforlarına

araştırmasında yer vermiştir. Bu metaforlar şunlardır: “Uzaktan eğitim hapis gibidir çünkü evde uzun süre kaldık, uzaktan eğitim annem gibidir çünkü anlayamayız ve istediğimi yapmaz, uzaktan eğitim bir karmaşa gibidir çünkü canlı ders sayısı yeterli değildi ve EBA TV’de yayınlanan dersler kolay anlaşılır değildi, uzaktan eğitim tuzu az yemek gibidir çünkü öğretmenimin desteği uzaktan almak güzel değil, uzaktan eğitim bence adaletsiz bir mahkeme gibidir çünkü her öğrenci uzaktan eğitim olanaklarına ulaşamaz, uzaktan eğitim kara kedi gibidir çünkü benimle canım Zeynep öğretmenimin arasına girdi ” Bozkurt (2020)’a göre bu süreçte ebeveynlerin öğrencilerin psikolojik sağlamlılıklarını desteklemek adına onlara rehber olmaları daha doğru olur.

Kavgaoğlu (2020)’ya göre COVID-19 ‘un uzaktan eğitim sürecine olumlu etkileri de olmuştur: Öğrenci kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alarak öğrenmede bağımsızlaşarak daha araştırmacı bir ruha sahip oluyor. Yani metabilişsel öğrenme gerçekleşiyor. Öğrenci en iyi nasıl öğrendiğini keşfediyor. “Pandemi sürecinin iki haftayı geçmesinin ardından dünyada olduğu gibi Türkiye’de de senkron (eşzamanlı) yada asenkron (eş zamansız) sanal sınıf uygulamaları ile uzaktan eğitim sürecine hızla geçildi. Dünyanın hemen her ülkesinde öğrenciler için eğitim alabilecekleri ulusal televizyon kanalları açıldı. Ancak etkileşimi ve geri bildirimini sınırlı olan bu yayınlar öğrenciler için yeterli değildi. Bu dönemde Yeni Medya ile eğitim olanakları uzaktan çevrimiçi eğitim için bir çözüm olarak ortaya çıkmıştı. Öğretmenler ve öğrenciler ilişkilerini dijital ortamdaki eğitim platformları ve sosyal medya uygulamalarını kullanarak sürdürdü ” (Siner, 2020, s.22).

Dolayısıyla gerek pandemi öncesi gerek pandemi sonrası dönemde psikolojik danışmanlara/rehber öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Pandemi sürecinin getirmiş olduğu zorluklara rağmen rehberlik faaliyetlerinin ihmal edilmemesine özen gösterilmelidir. Sağlıklı ve etkili yürütülmesini sağlamak için çabalamalıyız. Bu süreçte rehberlik faaliyetlerinin daha da yaygınlaştırılması gerekmektedir. Öğrencinin kişisel, eğitsel ve mesleki gelişiminin tamamlanması için rehberlik faaliyetlerinin sürekliliği önemlidir. Sekteye uğraması durumunda başta öğrenciler olmak üzere aile ve toplum da bu durumdan olumsuz etkilenecektir. Bu noktada veli, öğretmen, öğrenci, okul yönetimi ve psikolojik danışman arasındaki iletişim, etkileşim ve işbirliği oldukça önemlidir. Sınıf içi rehberlik faaliyetlerinin uzaktan eğitime aktarılması noktasında psikolojik danışmanlar ve sınıf rehber öğretmenleri desteklenmelidir. Okuldaki tüm öğrencilere ulaşmak için ortak bir anlayış içerisinde olmalıyız. Ancak bu şekilde öğrencileri gelişimlerine katkı sağlayabiliriz. Bu sebeple rehberlik servisleri ayrı bir öneme sahiptir ve psikolojik danışmanlara büyük iş düşmektedir.

Koçak (2020)’a göre salgın ve depremlerin yaşandığı bu dönem çocukların en savunmasız olduğu dönemler olup çocukları gerek fiziksel gerek ruhsal açıdan olumsuz etkilemekte ve bu nedenle travma sonrası stres bozukluğu gibi durumlarla karşılaşmamak adına krize müdahale planları yapılmadığıdır. Okulda çalışan psikolojik danışmanların travma sonrası stres bozukluğu, kayıp ve yas süreci ile ilgili eğitim almalarının sağlanması öğrencilerimizin ve velilerin büyük ölçüde faydasına olacaktır. Bunların üstünde durup eğitim ve öğretim programımıza yansıtmanız büyük önem arz etmektedir.

Psikolojik danışmanlık, özünde karşılıklı iletişime dayanan bir meslektir. Bu nedenle pandemi sürecinde psikolojik danışmanlık ve rehberlik faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yapılmaya çalışılması oldukça zor hale gelmiştir. Psikolojik danışmanların bu süreçte ne tür çalışmalar yaptıkları, yaptıkları çalışmalardan ne kadar verim aldıkları, çalışmalarına yönelik motivasyonlarının ne düzeyde olduğu ve bu sürecin bütün zorluklarına rağmen kendilerine özgü bir çalışma yapıp yapmadıkları ise merak konusudur. Bu sebeple bu araştırma; psikolojik danışmanlık ve rehberlik faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesi gibi yeni olan bir durumla ilgili detaylı bilgi sahibi olunması, yapılan farklı ve orijinal çalışmaların psikolojik danışmanlarca öğrenilmesi ve yararlanması, bu konuda daha önce bir araştırma yapılmamış olması ve her şeyden önemlisi psikolojik danışmanların birbirlerinin tecrübesinden faydalanabilmesi adına oldukça önem taşımaktadır.

Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı; psikolojik danışmanların uzaktan eğitim sürecindeki rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarını belirlemektir. Bu kapsamda bu araştırmada; psikolojik danışmanların pandemi sürecinde uzaktan eğitim yoluyla ne tür çalışmalar yaptıkları, bu çalışmaları yaparken hangi zorluklarla karşılaştıkları, pandemi sürecinin yaptıkları çalışmalar üzerinde ne gibi avantaj ve dezavantajları olduğu, uzaktan eğitimi yoluyla yaptıkları çalışmalarda motivasyonlarının ne düzeyde olduğu ve bu süreçte kişisel ve mesleki gelişimleri için neler yaptıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

İlgili amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

Psikolojik danışmanlar, uzaktan eğitim sürecinde ne tür rehberlik ve psikolojik danışma çalışmaları yapmaktadır?

- 1) Psikolojik danışmanlar, uzaktan eğitim sürecinde yaptıkları çalışmaları ne derece verimli bulmaktadır?
- 2) Psikolojik danışmanların uzaktan eğitim sürecindeki rehberlik faaliyetlerinde kendilerine özgü çalışmaları nelerdir?
- 3) Psikolojik danışmanların, uzaktan eğitim sürecinde rehberlik faaliyetlerini yürütürken motivasyonları ne düzeydedir?
- 4) Psikolojik danışmanların, pandemi öncesi dönemde yaptıkları rehberlik çalışmaları ile uzaktan eğitim sürecindeki çalışmaları arasındaki farklar nelerdir?

- 5) Psikolojik danışmanların uzaktan eğitim sürecinde çalıştıkları hedef kitleyle ulaşılabilirlik düzeyleri nedir?
- 6) Psikolojik danışmanlar uzaktan eğitim sürecinde çalışmalarını yürütürken hangi kurum veya kişilerden yardım almaktadır?
- 7) Psikolojik danışmanlar uzaktan eğitim sürecinde mesleki ve kişisel gelişimleri için neler yapmaktadır?
- 8) Psikolojik danışmanlar, pandemi sürecinin yaptıkları rehberlik çalışmaları üzerindeki avantaj ve dezavantajları konusunda ne düşünmektedirler?
- 9) Psikolojik danışmanlar pandemi sürecinde çalıştıkları hedef kitlenin rehberlik ihtiyaçlarında değişiklik olup olmadığı konusunda ne düşünmektedirler?
- 10) Psikolojik danışmanlar, pandemi sürecinde mesleki gelişimlerine katkıda bulunacak ne tür çalışmalar olmasını istemektedirler?

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Psikolojik danışmanların pandemi sürecinde uzaktan eğitim yoluyla yaptıkları rehberlik ve psikolojik danışmanlık çalışmalarının betimlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada en uygun araştırma yaklaşımının nitel araştırma yaklaşımı olduğuna karar verilerek, araştırma nitel araştırma yöntemlerinden vaka (durum) çalışması modeli kullanılarak yapılandırılmıştır. Vaka çalışması, özel bir olayın ya da sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve analiz edilmesine denmektedir (Neuman, 2006).

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler uzman görüşlerine başvurulmak suretiyle araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu için sorular önceden hazırlanır ancak katılımcılara belli bir dereceye kadar aktiflik ve serbestlik sağlanır. Araştırmada görüşme formunun etkililiğini test etmek amacıyla ön uygulama ile iki psikolojik danışmana ulaşılarak pilot görüşme yapılmış ve bu görüşmeler sırasında anlaşılmayan sorular, eksik ifadeler, eklenmesi gereken sorular gibi hususlar tekrar gözden geçirilmiş ve yeniden uzman incelemesinden de yararlanılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşmeler sırasında farklı bilgilerin ortaya çıkmasını kolaylaştıracak bir iletişim tarzı tercih edilerek katılımcıların kendini rahat bir şekilde ifade edebilmelerine olanak sağlanmıştır. İlgili görüşmeler katılımcıların bilgisi ve izni dâhilinde ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Siirt ilinde görev yapan psikolojik danışmanlardan rastgele örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme ile seçilen 15 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme evrendeki alt grupların evrendeki ağırlıkları oranında evrende temsil edilmelerini amaçlar. Alt evrenlerden birim çekme işlemi basit yansız örnekleme ile gerçekleştirilir. Aşağıdaki tabloda katılımcılara ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanlar ile ilgili ön bilgiler

KOD	CİNSİYET	YAŞ	HİZMET YILI	BRANŞ-EĞİTİM DURUMU
P1	K	20-30	5	PDR-LİSANS
P2	E	25-35	7	PDR-Y. LİSANS
P3	K	20-30	9	PDR-LİSANS
P4	E	20-30	3	PDR-LİSANS
P5	E	20-30	3	PDR-LİSANS
P6	E	20-30	6	PDR-LİSANS
P7	K	20-30	5	PDR-LİSANS
P8	E	25-35	9	PDR-LİSANS
P9	K	20-30	5	PDR-LİSANS
P10	K	20-30	3	PDR-LİSANS
P11	E	20-30	8	PDR-LİSANS
P12	K	25-35	9	PDR-LİSANS
P13	E	25-35	8	PDR-LİSANS
P14	E	25-35	10	PDR-LİSANS
P15	K	20-30	7	PDR-LİSANS

Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların çalışma yılları 3-10 yıl arasında değişmektedir. Hizmet yılı en az olan psikolojik danışmanlar P4, P5, P10 ve hizmet yılı en fazla olan ise P14'tür. Psikolojik Danışmanların tümü PDR bölümünden mezun olmuştur. Araştırma grubunu oluşturan psikolojik danışmanların deneyimleri ile ortaya çıkan veriler arasındaki ilişki araştırmanın niteliği bakımından önemlidir

Veri Analizi

Görüşme formuyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, içerik analiz türlerinde kategorisel analiz ve frekans analizi teknikleri kullanılıp çözümlenmiştir. Kategorisel analiz sürecinde;

(i) verilerin kodlanması,

ii) temaların [kategorilerin] oluşturulması,

(iii) temaların düzenlenmesi

(iv) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Corbin & Strauss, 2007).

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve bulgular tablolar halinde verilmiştir. Katılımcılara öncelikle pandemi sürecinde ne tür rehberlik çalışmaları yaptıkları ile ilgili sorusu yöneltilmiştir. Bu soruyla öğretmenlerin öğrenme güçlüğü çeken veya çektiğini düşündükleri öğrenciler ile deneyimlerinin olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. İlgili soruya ilişkin ulaşılan bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Psikolojik Danışmanların Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaptığı Çalışmalar

Uzaktan eğitim sürecinde değişen durum ve süreçler hakkında psikolojik danışmanların yaptığı çalışmalar sorulmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde yapılan çalışmalar öğrencinin belirsizlikle baş etmesi ve uyum sağlayabilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu süreçte psikolojik danışmanlar öğrenci görüşmeleri, broşür ve afiş hazırlama, sunum hazırlama, sınav bilgilendirmeleri anket uygulamaları, seminer çalışmaları, meslek tanıtımları, video hazırlama gibi çalışmalar yapmaktadır. Alınan cevaplar neticesinde aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 2. Psikolojik Danışmanların Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaptığı Çalışmalar

Yapılan Çalışmalar	Psikolojik Danışmanlar	Frekanslar
Öğrenci-veli-öğretmen görüşmeleri	P1,P2,P3,P4,P5,P9,P6,P8,P10, P12, P13, P14, P15	13
Broşür, Afiş Hazırlama	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P8,P9,P10,P11, P12,P14	13
Sunum Hazırlama	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P8,P9,P10,P14	11
Sınav Bilgilendirmeleri	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P8,P9, P14	9
Anket Uygulamaları	P3,P5,P10	3
Seminer Çalışmaları	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P8,P9,P10, P12	11
Meslek Tanıtımları	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P8	7
Video Hazırlama	P8, P7,P6 ,P12,	4

Çalışma grubunun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde öğrenci veli görüşmeleri ve broşür, afiş hazırlama çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir. Ayrıca sunum hazırlama ve farklı konularda seminer hazırlama da yapılan diğer çalışmalardandır. Bu süreçte rehberlik çalışmaları daha çok öğrencilerin azalan motivasyonu ve buna bağlı olarak düşen akademik başarılarına yönelik yapılmaktadır. Çalışma grubumuzdakiler bireysel rehberliğin uzaktan

Çalışma grubumuzun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde yapılan çalışmaların orta derecede verimli bulduklarını belirtmiştir. Çalışma da öğrencilere ulaşılabilirlik durumunun zor olması ve somut dönütler alamama psikolojik danışmanların yapılan çalışmalardan verim almasını güçleştirmektedir. Bu da verimin düşmesine öğrencilerin psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden yeterince yararlanamamasına neden olmaktadır. Ayrıca öğrencinin sosyoekonomik durumu ve teknolojiye ulaşılabilirliği çalışmaların verimliliğini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu konuyla ilgili bazı psikolojik danışmanların aktardığı bilgiler ise şu şekildedir.

P2” Çok çocuklu ailelerde telefon, tablet veya bilgisayar az olduğunda tüm çocukların canlı dersten faydalanması zor oluyor. Özellikle de dersleri çakıştığında daha önemli derslere öncelik verilmeye çalışılıyor.”

P10 “ Yaptığımız çalışmaların çoğunun geri dönütünü alamıyoruz. Öğrencilerimiz maalesef kenar mahallede olduğu için internet, tabletleri yok. Çoğu da internetlerini rehberlik saatine değil de matematik gibi derslere harcıyor. Babanın telefonundan bağlanıyorlar genelde. Ama kalabalık aile ve çocukların dersi aynı saatte oldu mu internete giremiyorlar. Baba çalıştığı için de eve gelmesini bekliyorlar. Zaten telefondaki internet de yeterli olmuyor. Yüz yüze olmak gibi değil maalesef. Bu nedenle çalışmalarımı orta derecede verimli buluyorum”

P8 “Eğer yaptığımız çalışmalar öğrenciler, öğretmenler ve velilerce dikkatlice okunuyor ve dinleniyorsa verimli derim. Çünkü gerçekten bu süreçte çok sıkı çalışıyoruz. Görüntülenme sayıları öğrencilerin çalışmaları gördüğünü ve okuduğu anlamına geliyorsa oldukça verimli derim. Ama bunun geri dönütünü alamadığımız için ben orta derecede verimli buluyorum diyebilirim.’ şeklinde ifade etmiştir.”

P7 “Bütün öğrencilere ulaşabildiğimi düşünmüyorum. Okulun bütün sınıflarının whatsapp gruplarında yokum. Bazı whatsapp gruplarında veliler sıkıntı yarattığı için bazı sınıfların whatsapp grubu bile yok. Ben sunu broşür afişlerimi atıyorum öğretmenler grubuna. Fakat öğretmenler öğrencilere velilere atıyor mu, atmıyor mu takip edemiyorum. Geri dönüt olmadığı için yaptığım çalışmaları orta derecede verimli buluyorum diyebilirim.”

Uzaktan Eğitim Sürecinde Değişen Şartlara Uygun Çalışmaların Yapılması

Uzaktan eğitim süreci yapılan çalışmalarında bu sürece uyarlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Psikolojik danışmanlarımıza bu süreçte kendilerine ait orijinal çalışmaları olup olmadığı sorulmuştur. Alınan cevaplar neticesinde Tablo 4 oluşturulmuştur.

TABLO 4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Kendinize Ait Orijinal Çalışmalarınız Var Mı?

	PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR	FREKANS
VAR	P2, P6,P9, P13	4
YOK	P1,P3,P4,P5,P7,P8,P10,P11, P12,P14,P15	11

Çalışma grubumuzun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde orijinal bir çalışması olmadığını belirtmiştir. Çalışma grubumuz daha önceden farklı konularda uyguladıkları çalışmalarını bu sürece uygunlaştırarak kullanmaya çalışmakta ve bu şekilde öğrenci ihtiyacını karşılamaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte orijinal çalışması olan bazı psikolojik danışmanlarımız şunları aktarmıştır:

P6 "Bu süreçte kendimin sadece liderlik yaptığı çoğunlukla öğrencilerin aktif olduğu 'Empatik Yayın' adında bir çalışma yapıyoruz. Bu süreç özellikle bize yaşadıklarımız konusunda empati yapmanın ne kadar önemli olduğunu gösterdi. Bu süreci normalleştirmenin en önemli yollarından biri ise başımıza gelenlerin sadece bizim başımıza gelmediğini, herkesin benzer sorunları yaşadığını görüp kendimizi yalnız hissetmemek. 'Empatik Yayın' çalışmasında gönüllü olan öğrencilerden bir grup oluşturduk. Bu ekibe pdf yayınlar gibi birçok çalışma attım. Teamlink üzerinden toplantı yaptık ve her hafta bir konu belirliyoruz. Öğrenci bu konuda çalışma yapıp sonrasında bunu bütün okula açık olan platform üzerinden anlatıyor. Mesela bu hafta engelli bireylerin hayatta karşılaştıkları sorunlar ile ilgili bir çalışma düzenliyorlar. Bütün okulun gruplarına atıyoruz, katılım iyi oluyor ve öğrenciler bir film bir kitaptaki karakter ile bile empati yapabiliyorlar. Bu çalışmayı yürütürken acemice de olsa ben öğrencilerin yürütmesini istiyorum." şeklinde ifade etmiştir."

P9 "Öğrenci koçluğundan bahsetmiştim. Aslında onu kendime özgü bir çalışma olarak değerlendirebilirim. Aklımda birçok çalışma vardı fakat birçoğunu pandemi yüzünden erteledim. Fakat öğrenci koçluğu grubuyla sekizinci sınıf öğrencilerinin motivasyonunu diri tutmaya çalışıyorum."

P13 "Öğrenciler için yıllık çalışma planları oluşturduk. Dört haftada bir kontrol var. Sıkı tekrarlarla bunu sağlıyoruz. Yaz tatilinin de bir kısmını kapsamaktadır."

TABLO 5. Uzaktan Eğitim Sürecinde Hedef Kitleniz ile Karşılıklı Ulaşılabilirliğinizin Ne Düzeyde Olduğunu Düşünüyorsunuz?

	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10	P11	P12	P13	P14	P15
Hiç ulaşamıyoruz									✓	✓					
Nadir ulaşabiliyoruz	✓	✓			✓		✓				✓		✓		
Orta derecede ulaşabiliyoruz															
Çoğunlukla Ulaşabiliyoruz			✓	✓								✓		✓	✓
Her zaman ulaşabiliyoruz						✓		✓							

P14: "Evde yapılabilecek boş zaman etkinlikleri oluşturduğum ve öğrencilerimle paylaştım."

Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılıklı Ulaşılabilirlik

Uzaktan eğitim sürecinde farklı sebeplerden ötürü psikolojik danışmanların öğretmen, öğrenci ve velilere ulaşılabilirlik düzeyleri farklı olabilmektedir. Çalışma grubumuzda bulunan psikolojik danışmanların çalıştıkları hedef kitleye ulaşılabilirlik

düzeylerini 1 ile 5 arasında puanlaması istenilmiş ve elde edilen veriler sonucunda Tablo 5. Oluşturulmuştur.

Çalışma grubumuzun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde çalıştıkları hedef kitleye nadiren ulaştıklarını belirtmişlerdir. Bu durum üzerinde hedef kitlenin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı, çalışma ve ders motivasyonunun düzeyinin düşük olmasının oldukça etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı psikolojik danışmanların konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

P4 ‘ Öğretmenlere ulaşılabilirlik düzeyimiz çok yüksek ama veli ve öğrenci açısından bu çok düşük. özellikle okul zamanında bile pek zaman ayıramayan velilerin bu süreçte ulaşılabilirliği oldukça düştü.

P8 ‘ Telefon numaram bütün öğrencilerde var. İstedikleri zaman bana her türlü ulaşabilirler. Ben de istediğimde onlara ulaşabiliyorum. O konuda bir sıkıntı yok’ P7 ‘ Ulaşabilirliğimize iki puan veririm. Çünkü bu süreçte genelde sınıf öğretmenleri ile daha çok iletişim halinde oluyorlar. Bana çoğu zaman sorun gelmeden hallediliyor.’

Uzaktan Eğitim Sürecinde Psikolojik Danışmanların Motivasyon Düzeyleri

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere ulaşılabilirlik ve çalışmalardan alınan verimler psikolojik danışmanların motivasyonları üzerinde etkili olabilmektedir. Çalışma grubumuzda bulunan psikolojik danışmanların motivasyon düzeylerini 1 ile 5 arasında puanlamaları istenmiştir. Edinilen bilgiler Tablo 6.da gösterilmiştir.

TABLO 6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Motivasyonunuzun Ne Düzeyde Olduğunu Düşünüyorsunuz?

	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10	P11	P12	P13	P14	P15
Çok Düşük(1)															
Düşük(2)	✓		✓								✓	✓			
Orta Derecede(3)		✓		✓	✓				✓	✓			✓		
Yüksek(4)						✓	✓							✓	✓
Çok Yüksek(5)								✓							

Çalışma grubumuzun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde motivasyonlarının orta derecede olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere ulaşılma düzeyi, çalışmalarını yürütebilme olanağı ve sürecin belirsizliği psikolojik danışmanların motivasyonu üzerinde önemli derecede etkili olmuştur. Bu konuyla ilgili bazı psikolojik danışmanların ifadeleri şu şekildedir:

P2 ‘Öğrencilerimize ulaşamamız ve somut dönütler alamadığımız için bu dönemde motivasyonumuz oldukça düşük düzeyde.’

P8“Uzaktan eğitim sürecinde eğer elimden geleni ne kadar yaptığımı düşünüyorsak ben beş üzerinden dört veririm. Benim motivasyonum iyi diyebilirim. Eğer istekli olmak olarak değerlendirirsek çok iyi diyebilirim.”

P6 “Pandemi öncesi motivasyonum için beş derdim. Ama bu süreçteki motivasyonum 4. Çünkü online yürütmeye çalışmak bire bir öğrenciye dokunamamak zor”

P7”Motivasyonumu dört diye puanlarım. Sebebi de öğrenciye ulaşamamak.”

Uzaktan eğitim sürecinde Psikolojik Danışmanların Yardım Aldığı Kurumlar

Uzaktan eğitim sürecinde psikolojik danışmanlar birçok konuda yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. Çalışma grubumuzda bulunan psikolojik danışmanlar genellikle RAM, Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Medya ve Meslektaşlarından yardım almaktadırlar. Bu veriler Tablo 7. deki şekilde gösterilmiştir.

Tablo 7.Uzaktan Eğitim Sürecinde Psikolojik Danışmanların Yardım Aldığı Kurumlar

Kişi veya Kurumlar	Öğretmenler	Frekanslar
RAM	P1,P2,P3,P4, P7,P8,P9,P10,P11, P14,P15	11
Milli Eğitim Müdürlüğü	P2,P11, P12,P14	4
Sosyal Medya	P1,P4,P5,P7,P11	5
Meslektaşlar	P5, P8,P7,P11,P13	5

Çalışma grubumuzun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde RAM’dan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Bu süreçte daha çok öğrencinin eğitim olanaklarına ulaşımı öncelikli amacı oluşturmaktadır. Bu konuyla ilgili psikolojik danışmanlar sınırlı yardım olanaklarına erişmektedirler. Yardım alma konusunda bazı psikolojik danışmanların görüşleri şu şekildedir.

P8 “RAM’ dan ve zümremden yararlanıyorum. Sizin sitenizde ve gruplarda paylaşımlarınız bizler için çok iyi oluyor”

P7 ” Yaşadığımız sıkıntılar benzer olduğu için kendi zümrelerimden yararlanıyorum. Bir de bu süreçte pdr whatsapp grupları da oldukça faydalı oluyor.”

Uzaktan Eğitim Sürecinde Psikolojik Danışmanların Mesleki ve Kişisel Gelişimleri

Çalışma grubumuzda bulunan psikolojik danışmanlar uzaktan eğitim sürecinde mesleki gelişimleri için hizmet içi eğitimler/Kurslar, online eğitimler ve kitap okuma çalışmalarını yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda edinilen veriler ışığında Tablo 8. Oluşturulmuştur.

Tablo 8. Uzaktan eğitim sürecinde mesleki ve kişisel gelişiminiz için neler yapıyorsunuz?

	Psikolojik Danışmanlar	Frekanslar
Hizmet İçi Eğitimler/Kurslar	P1,P2,P3,P4,P5,P9,P11, P14,P15	9
Online Eğitimler	P1,P3,P4,P5,P7,P9,P10, P11, P14,P15,P12,	10
Kitap Okuma	P1,P2,P3,P4,P5,P7,P9,P10, P11, P14,P12	11
Valilik Tarafından Verilen Eğitimler	P2	1

Çalışma grubumuzun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde kişisel gelişimleri için kitap okuduklarını ve online eğitimlere katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda sunulan olanakların artmasını ve bu süreçte psikolojik danışmanların doğru bir yön çizmesine yardımcı olacak etkinlik ve eğitimlerin çoğalması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte bazı psikolojik danışmanlar şunları belirtmişlerdir.

P3” Mesleki gelişimime katkıda bulunabileceğini düşündüğüm kitaplar okuyorum. Eba üzerinden verilen mesleki gelişim kurslarına katılım göstermeye çalışıyorum”

P8”Mesleki gelişimim için pek bir şey yapamadın okulun işlerinden. Ama koronaya yakalandıktan sonra sigarayı bırakma kararı aldım. Kişisel gelişim diyebiliriz belki’ şeklinde ifade etmiştir.”

P6”Online eğitim platformları ile ilgili detaylı bilgi toplamaya çalışıyorum.”

P7”Bol bol kitap okumak için çok fazla vaktim oldu. Bol bol kitap okuyorum ve sosyal medya platformları üzerinden verilen online eğitimleri takip ediyorum.”

P9”Bu süreçte alanla ilgili çok fazla kitap okuma fırsatım oldu geçenlerde sosyal fobi ile ilgili kitap okudum. Şimdi ise davranış problemleri ile ilgili bir kitap okuyorum. Pandemi öncesi yirmi otuz öğrenci aynı anda odama girerdi pek fırsatım olmazdı kitap okumak için. Online eğitimleri takip ediyorum bir de.”

P12”Bilgisayarı daha üst düzeyde kullanmak için kendimi geliştiriyorum ve öğrencilerin katılacağı ücretsiz denemeler araştırıyorum.”

P14 “Öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde nasıl daha faydalı olabileceğime dair okumalar yapıyorum. Online eğitimlere katılıyorum.”

Pandemi Öncesi Dönemdeki Eğitim ile Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Çalışmalar Arasındaki Farklılıklar

Katılımcılara pandemi öncesinde yaptıkları rehberlik çalışmaları ile bu süreçteki rehberlik çalışmaları arasında ne tür farklar olduğu sorulmuştur. Bununla ilgili olarak katılımcıların çoğu, uzaktan eğitim sürecinden önceki dönemde öğrencilerin daha çok kişisel sorunları için geldikleri ve bu doğrultuda bireysel rehberlik yaptıklarını belirtmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde ise değişen şartlara uyum sağlama ve motivasyon düşüklüğü nedeniyle eğitsel alanda yapılan çalışmaların arttığını belirtmişlerdir.

P3 bu konuda ki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir.” *Eskiden öğrencilerimiz kişisel rehberlik alanıyla ilgili daha çok gelirlerdi ve bu amaçla bireysel görüşmemiz olurdu. Şimdi daha çok akademik konular ile ilgili geliniyor bizde grup seminerlerimize ağırlık veriyoruz.*”

Ayrıca pandemi öncesi dönemde çalışmaların gidişatını belirleyen öğrencilerden alınan somut dönütler belirlerken şu süreçte dönütler daha soyut olduğundan yapılan çalışmalar da bundan buna yönelik olarak revize edilmeye çalışılmaktadır. Bu konuyla ilgili P2 şunları belirtmiştir:

P2“*Pandemi öncesi dönemde öğrenciyle yapılan görüşmelerde dönütler anında ve daha anlaşılır oluyordu. Görüşmelerin yoğunluğu ciddi derecede azaldı.*” Bu dönem de çalışmaları belirleyen bir diğer etken de çalışmalara ayrılacak zamandır. Bu konuda bazı psikolojik danışmanlarımız şunları belirtmişlerdir:

P3” *Öncesinde anlık ihtiyaca yönelik çalışmalar yapmak çok daha kolay oluyordu bu dönemde ise öğrencilerin ders saatlerine ve ev rutinelere uygun planlama yapmamız gerekiyor. Bu yüzden çalışmalar aksayabiliyor.*”

P4” *Önceden her konuda çalışma yapabiliyorduk ama şu an daha ayrıntılı ve ihtiyaca yönelik çalışmalar yapabiliyoruz çünkü ulaşılabilirlik ve zaman çok kısıtlı.*”

P5”*Bu dönemde daha detaylı ve akademik alana yönelik çalışmalar yapıyoruz. Kişisel ve bireysel rehberlik daha az oluyor.*”

P11”*Öncesinde yıllık plana bağlı kalırken şimdi daha çok psikolojik sağlamlık, evde yapılacak boş zaman etkinlikleri ve veli-öğrenci ilişkisine yoğunlaşmış bulunmaktayız.*”

Bu süreçte çalışmaları belirleyen bir başka yön ise öğrencilerin eskiden olduğundan çok fazla bir şekilde teknoloji ve internetle uğraşmalarıdır. Bu da öğrencinin internet üzerinden gelebilecek tehlikelere maruz kalmasını kolaylaştırmaktadır. Bu konuda P6 şunları dile getirmiştir;” *Bu süreçte aynı çalışmaları yapıyoruz ama siber zorbalık üzerinde daha fazla çalışma yapıyorum. Çünkü sürekli internet ile haşır neşir olmak insanların birbirini anlamasını zorlaştırdı*”

Pandemi Döneminin Yapılan Rehberlik Çalışmaları Üzerindeki Avantaj ve Dezavantajları

Pandemi sürecinin getirmiş olduğu bazı gereklilikler sebebiyle diğer branşlarda olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik alanında da çalışmalar uzaktan eğitimle yürütülmeye başlandı. Bu durumun bazı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Katılımcılardan bazıları uzaktan eğitimin hiçbir avantajı olmadığını belirtirken bazıları ise aynı anda bütün şubelerdeki öğrencilere ulaşmak ve EBA gibi platformları daha iyi kullanmak gibi avantajları olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca değişen ve gelişen dünyada teknolojinin getirmiş olduğu yeniliklerden haberdar olunması ve bilgi birikiminin artması da uzaktan eğitimin getirmiş olduğu avantajlardan olduğunu belirtenler de vardır. Uzaktan eğitimin avantajları ile ilgili olarak bazı psikolojik danışmanlarımızın görüşleri şu şekildedir.

Ö1” Konferans salonu olmayan okullar için birden çok şubeye aynı anda toplu anlatım yapılabiliyor.”

Ö2 “Çalışmalarımızı aynı anda tüm öğrencilere yollayabiliyoruz.”

P14” Aynı anda birçok öğrenciyle karşı karşıya olmak büyük bir avantaj. Velilere daha kolay ulaştık.”

P12” Psikolojik danışmanların yaptığı çalışmalar göze geldi. Tercih danışmanlığının online olması güzel oldu. Öğrencilere daha rahat ulaştık. “

P6” Bu süreçte pratik olmayı öğrendik. Çünkü süreç bunu gerektirdi. Öncesinde mesela formları birebir uyguluyorduk. Şimdi ise bazı online platformlar aracılığıyla envanterleri çok hızlı uygulayıp değerlendirebiliyorum.”

Ö3” Online ortamda ders anlatmak ve görüşme yapmak gibi teknolojik gelişmelere daha aşina hale geldik.”

Ö5” Eğitimde teknolojinin kullanımıyla ilgi bilgimiz arttı.”

P8” Sitemizi daha aktif kullanmaya başladık diyebiliriz. Öğrencileri araştırmaya sevk etme gibi avantajları olabilir. Mesela EBA bundan yıllar önce de vardı. Ama bu kadar faydalanılmıyordu”

Uzaktan eğitim sürecini avantajları olduğu kadar dezavantajları da bulunmaktadır. Katılımcılar dezavantajların; sosyoekonomik düzeyin düşük olması, kardeş sayısının çok olmasından dolayı kullanılan teknolojik aletin aileye yetmemesi vb. konuların beraberinde getirdiği hedef kitlenin ulaşılabilirlik düzeylerinin düşük olması şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca psikolojik danışmada yüz yüze ve somut görüşmelerden alınan verimin uzaktan eğitim yoluyla yeteri kadar alınamaması da belirtile bir diğer dezavantajlı durumdur. Bu konu ile ilgili psikolojik danışmanların ifadeler aşağıdaki gibidir.

Ö5:”Sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde internet veya teknolojik alet konusunda sıkıntı yaşıyor katılım düşük oluyor. “

Ö2 :”Yaptığımız çalışmaların dönütlerini tam manasıyla alamıyoruz. Öğrencinin katılımı az oluyor. Evde birden fazla öğrenci varsa dersleri çakışabiliyor. “

Ö4: "Bireysel ve yüz yüze olduğu zamanki kadar verim alınamıyor. Öğrenci ev ortamında müsait olamıyor."

Ö1: "Bireysel görüşmelerimizi yapamıyoruz. Ev ortamı müsait olamayabiliyor."

Ö3: "Diğer derslere oranla çalışmalarımızı yapabileceğimiz vaktimiz kalmıyor. Öğrenci katılamıyor."

P13: "Motivasyon düşüyor. Uzaktan eğitim esnasında bir takım sıkıntılar yaşayabiliyoruz. Altyapı sıkıntıları giderilmeli. Yapılmış olsaydı avantajları üzerinde konuşabilirdik."

P11: "Ulaşılabilirliğimiz oldukça azaldı. Yüz yüze görüşme sağlayamıyoruz. Seminer çalışmalarımız rafa kalktı. Anketlerimizi uygulayamadık. Çalışmalarımız kısıtlı. Sadece yayın ve broşürden ibaret. Uzaktan eğitim teknoloji bağımlılığını da arttırmakta."

P8: "Öğrencilerin bu süreçte uzaktan eğitime devamı sürekli tablet internetle uğraşmaları öğrencilerin psikolojik sağlığını ciddi oranda etkilediğini düşünüyorum. Önümüzdeki dönemlerde okul açılırsa bununla ciddi oranda uğraşacağımızı düşünüyorum"

Uzaktan Eğitim Sürecinin Öğrencilerin Rehberlik İhtiyaçları Üzerindeki Etkisi

Pandemi dönemi ile ortaya çıkan uzaktan eğitim süreci psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçlarında da değişimlere yol açmıştır. Hem öğrenciler açısından hem de veliler açısından bilinmedik bir eğitim yönetimine geçilmesi, belirsizlikle baş başa kalmış olmanın verdiği stres ayrıca çevresinde veya medyada bu süreçte hayatını kaybeden bireylerin olması psikolojik olarak farklı etkilere sebep olmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı psikolojik danışmanlarımızın görüşleri şu şekildedir: P2: virüs sebebiyle ailesini veya arkadaşlarını kaybeden öğrenciler için psikososyal sorunlarla ilgili artış oldu.

P7: "Bu süreçte sürekli evde olmamız ve sağlığımız için tedirgin olmamız bence hepimizin ruh sağlığını etkiledi. Öğretmen arkadaşlardan da bunu gözlemleyebiliyorum. Bence pandemi sonrası daha çok kişisel sosyal rehberlik ile uğraşacağız."

P9: "Bu süreçten önce daha çok derslerle ilgili geliyorlardı ama bu süreçte daha çok umutsuzluk, mutsuzluk gibi konularda çalışıyorum."

Ayrıca teknolojiyle çok fazla iç içe olmanın getirdiği siber sorunlarda öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarında değişime yol açmıştır. Sosyal ortamdan uzak kalma ve belirsizliğin getirdiği motivasyon düşüklüğüne bağlı olarak akademik başarının düşmesi ortaya çıkan diğer sorunlardandır. Bu konuda çalışma grubumuzda bulunan bazı psikolojik danışmanlar şunları belirtmiştir:

P3: "Öğrencilerin ders performansları çok düştü. Hem aile hem de öğrencilerin akademik başarı ile ilgili sorunları arttı. Motivasyonları düştü bununla ilgili sorunlar arttı."

P4: "Aile içinde sorun yaşayan öğrencilerimiz için sorunlar daha fazla arttı. Sosyal ortamdan uzak kalmanın yol açtığı sorunlar çoğaldı."

P5: "Teknolojinin yanlış ve bilinçsiz kullanımıyla ilgili sorunlar ortaya çıktı. Siber zorbalık ile ilgili sorunlar arttı."

P8: “Her sene akademik başarıya yönelik çalışmalar yapıyoruz. Yani eğitsel ve mesleki rehberlik yapıyoruz çoğunlukla. Bu yıl daha fazla yapmaya başladık. Ama pandemi bittiğinde ne olacak çok merak ediyorum”

P6: “Bu süreçte öğrencilerin belirsizliğin yarattığı stres yönetimi ile ilgili çalışmalar yapıyorum. Ama eskiden de çoğunlukla eğitsel ve mesleki çalışmalar yapıyordum. Şimdi de aynı şekilde çalışıyorum.”

P11: “Her sene uygulamakta olduğumuz hayır diyebilme ve mahremiyet eğitimlerimiz sekteye uğradı. Şu an ise ihtiyaçlarımızın başında teknoloji bağımlılığı gelmektedir. Boş zamanlar için etkinlikler hazırladık”

P12: “Psikolojik kaygıları çok arttı özellikle de sınava hazırlanan öğrenciler. Kaynaştırma öğrencileri için destek eğitimin uygulanmaması çok kötü.”

P13:” Öncesinde eğitsel rehberlik faaliyetlerimiz yoğunken şu an büyük aksaklık yaşıyoruz. Sınav kaygılarına oldukça yoğunlaşmış durumdayız.”

Psikolojik Danışmanların Bu Süreçte Mesleki Gelişimlerine Katkıda Bulunmasına Yönelik Önerileri

Çalışma grubunda bulunan psikolojik danışmanlar bu süreçte teknolojinin getirmiş olduğu kolaylıklardan en iyi şekilde faydalanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu süreçte alan yeterliklerinin gelişmesine katkıda bulunabilecek seminer, eğitim , konferans vb. çalışmaların sayısının çoğaltılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu süreçte ortaya çıkan psikososyal olaylara en iyi şekilde müdahale edebilmeyi sağlayacak eğitimlerin verilmesinin de çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda ki taleplerini şu şekilde belirtmişlerdir.

P1:” Uzaktan eğitim yoluyla mesleki gelişimimize katkıda bulunabilecek eğitimler”

P2: “Değişen ihtiyaçlara ve koşullara uygun seminerler”

P3: “Kısa ve etkili çalışmalar içeren bilgiler.”

P4: “Online olarak verilebilecek her türlü çalışmalar “

P5: “Alana yönelik online seminerler ve hizmet içi eğitimler.”

P6: “Yazılım ve kodlama eğitimlerinin olmasını isterdim. Bu süreçte doğrudan bizim alanla ilgili olmasa da dolaylı olarak çok faydalı olacağını düşünüyorum.”

P12:”Psikolojik sağlamlıkla ilgili eğitim alınabilir.”

P13:”Kalabalık olmayan ortamlarda yüz yüze eğitimler alabiliriz tedbirler dahilinde.”

P14:”Kayıp ve travmaya dönük eğitimler almamız gerektiği kanısındayım.”

BÖLÜM IV

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın temel amacı Siirt ilinde çalışmakta olan psikolojik danışmanların uzaktan eğitim sürecinde yaptıkları rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyetlerinin belirlenmesidir. Öncelikle psikolojik danışmanların hizmet yılları, mezun oldukları alan ve cinsiyetleri gibi demografik değişkenleri araştırılmıştır. Daha sonrasında; psikolojik danışmanların uzaktan eğitim sürecinde rehberlik faaliyetleri, bu süreçteki motivasyonları, yaptıkları çalışmaları ne derece verimli buldukları, bu sürecin yaptıkları çalışmaları üzerindeki avantaj ve dezavantajları gibi konularda bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların çalışma yılları 3-10 yıl arasında değişmektedir ve tümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünden mezun olmuştur.

Katılımcıların çoğu uzaktan eğitim sürecinde; öğrenci veli görüşmeleri, broşür ve afiş hazırlama çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir. Ayrıca sunum hazırlama ve farklı konularda online seminerler düzenleme de yapılan diğer çalışmalardandır. Katılımcılar bu süreçte eğitsel rehberlik çalışmalarından olan meslek tanıtımı, sınavlar konusunda bilgilendirici çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde yaptıkları rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarından ne derecede verim aldıkları sorusuna, katılımcıların çoğu orta derecede verim aldıklarını ve umdukları verime ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. Yeterince verim alınamamanın sebebini; çalıştıkları kitle ile yüz yüze çalışma fırsatları olmadığından bireysel görüşmelerinin yeterince verimli olmaması, öğrencilerden yaptıkları çalışmalara yönelik dönütün anında alınamaması, öğrencilere ulaşılabilirlik durumunun yeterli olmaması şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların çoğu uzaktan eğitim sürecinde kendisine ait özgün bir çalışmasının olmadığını belirtmiştir. Genel olarak pandemi sürecinden önceki dönemlerde yaptıkları çalışmaları bu sürece uyarlamaya çalıştıklarını, kendilerine özgü bir çalışma yapmakta başarısız olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte orijinal çalışması olduğunu belirten arkadaşların ise; empati yapma becerisi ve öğrencilerin sınava yönelik motivasyonlarını arttırmaya yönelik çalışmalar yaptıkları görülmektedir.

Çalışma grubunun çoğunluğu, uzaktan eğitim sürecinde çalıştıkları hedef kitleye nadiren ulaştıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebepleri arasında; hedef kitlenin sosyoekonomik düzeyi,

kardeş sayısının çok olması, internet ve telefon gibi iletişim araçlarının olmaması sıralanabilir. Öğrenci öğretmen ve velilerin ise psikolojik danışmanlara telefon aracılığıyla ulaştıkları fakat yüz yüze eğitimde olduğu gibi her an ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların bu süreçte çalışmalarını yürütürken motivasyonlarının ne derecede olduğu sorusuna, çoğunluğu orta derecede olduğunu belirtmiştir. Genel olarak; uzaktan eğitimin yüz yüze yapılan çalışmalar kadar verimli olmaması, çalışılan kitleye direkt ulaşamama, bu sürecin belirsizliği ve çok yeni olması, yapılan çalışmaları online eğitim kapsamında düzenledikleri için farklı çalışmalar yapmakta kısıtlı olma gibi durumların motivasyonlarını oldukça düşürdüklerini ifade etmişlerdir.

Çalışma grubunun çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde RAM'dan yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Bu süreçteki değişiklikleri ve resmi yazışmaları RAM'ın oluşturdukları gruplardan hızlıca ve kolay yoldan öğrendiklerini; sunum, afiş, broşür ve eğitimler konusunda da RAM'ın çalışmalarından faydalandıklarını belirtmiştir. Bunun haricinde milli eğitimin sitesinden ve kendi zümrelerinden de yapılan çalışmalar konusunda faydalandıklarını belirtmişlerdir.

Psikolojik danışmanlar, uzaktan eğitim sürecinde kişisel ve mesleki gelişimlerini arttırmak için çoğunlukla kitap okuduklarını ve online eğitimlere katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Psikolojik danışmanların uzaktan eğitim sürecinden önce kişisel rehberlik alanında daha çok çalışma yaptıklarını fakat pandemi sonrasında öğrencilerin okuldan ve derslerden uzaklaşması nedeniyle motivasyon, verimli ders çalışma gibi daha çok eğitsel rehberlik alanında çalışmalar yapmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bireysel görüşmelerin yüz yüze değil telefon aracılığı ile yapıldığını, seminer sunu, broşür afiş gibi çalışmalara bu süreçte daha çok ağırlık verildiğini, online platformları daha iyi kullanmaya başladıklarını da belirtilen ifadeler arasındadır.

Pandemi sürecinin getirmiş olduğu bazı kısıtlamalar sebebiyle diğer branşlarda olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik alanında da çalışmalar uzaktan eğitimle yürütülmeye başlanmıştır. Bu durumun yapılan rehberlik faaliyetleri üzerinde bazı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Psikolojik danışmanlara uzaktan eğitim sürecinin ne gibi avantajları vardır şeklinde sorulan soruya birçoğu, pek bir avantajının olmadığını belirtmiştir. Avantajı olduğunu belirtenler ise; online platformları daha iyi kullanmaya başladıklarını ve bu platformların önemini daha iyi kavradıklarını, online eğitimler aracılığıyla aynı anda çok fazla öğrenci ve veliye ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Bu sürecin dezavantajları ile ilgili olarak;

sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çok fazla olması ve bu ailelerdeki çocukların eğitime ulaşımının çok zor olması, kardeş sayısının çok olmasından dolayı kullanılan telefon tablet gibi bu süreçteki ders araçlarının paylaşılamaması, bireysel psikolojik danışmaların çok yüzeysel olması, öğrencilerin okuldan uzaklaşması nedeniyle derslere yönelik motivasyonlarının çok düşmesi, rehberlik saatlerinde yapılan online eğitimlere katılımın neredeyse hiç olmaması gibi durumlar sayılmıştır. Ayrıca bu sürecin öğrenci, veli ve öğretmenlerin ruh sağlığı üzerinde çok olumsuz etkileri olduğu fakat psikolojik danışmada yüz yüze ve somut görüşmelerden alınan verimin uzaktan eğitim yoluyla yeteri kadar alınamaması nedeniyle bu konuda gerekli yardımın yapılması da bir diğer dezavantajlı durum olarak belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan psikolojik danışmanlar mesleki ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunabilecek seminer, eğitim, konferans vb. çalışmalara bu süreçte daha da çok ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Psikolojik danışmanların bu süreçteki mesleki ve kişisel gelişimi için eğitimler düzenlenebilir. Alanında uzman yetkililer tarafından hizmet içi eğitim kursları, eğitim seminerleri düzenlenebilir ve psikolojik danışmanların bu sürece yönelik kaygılarını giderebilecek çalışmalar yapılabilir.
2. Psikolojik danışmanlara, bu süreçte sıklıkla kullanılan online eğitim platformları ile ilgili bilgilendirme toplantıları yapılabilir.
3. Uzaktan eğitim sürecinde farklı ve orijinal bir çalışma yapmakta zorluk çeken psikolojik danışmanların, bu süreçte farklı çalışmaları yapan meslektaşları ile daha fazla iletişim halinde olabileceği online gruplar açılabilir.
4. Uzaktan eğitim sürecinde yeni atanmış ve henüz öğrencilerle çalışma fırsatı bulamamış psikolojik danışmanlar için daha da zor olmuştur. Bu süreçte kendilerine mesleki anlamda destek olacak meslektaşların olduğu destek grupları oluşturulabilir ve her hafta belirlenen konu ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
5. RAM' da çalışan personeller tarafından Siirt ilindeki veli ve öğretmenlere bu süreçte çok ihtiyaç duyulan psikolojik sağlamlık gibi eğitimler verilebilir. Bu eğitimler hedef kitlenin ihtiyaçları doğrultusunda çeşitlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Adıyaman, Z. “ Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğrenimi ”, *MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü*, 1 (1), 2002 s.96.

Alakoç Burma, Z. “ AB’ye Geçiş Sürecinde Meslek Elemanlarının Uzaktan Öğretim İle Eğitimi ”, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 1 (2), 2008, 16-20.

Balcı, A. “ COVID-19 Özelinde Salgınların Eğitime Etkileri ”, *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 2020, 75-85.

Başaran, M. Doğan, E. Karaoğlu E. ve Şahin E., “ Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma ” *Acedemia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2),2020, 368-397.

Bingöl, B. ,*11. Sınıf Rehberlik Programlarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt,2019

Bozkurt, A. “ Koronavirüs (COVID-19) Pandemi Sırasında İlköğretim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik İmge ve Algıları: Bir Metafor Analizi ”, *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırma Dergisi*, 6 (2), 2020, 1-23.

Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Erkan Akgün, Ö.; Karadeniz, Ş.; Demirel, F., (2008), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, PegemA Yay.

Corbin, J. M., & Strauss, A. C. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.

Çelik, Z. (Mayıs 12, 2020). Pandemi sonrası dünyada ve türkiye’de eğitim. *Perspektif Online*. <https://www.perspektif.online/pandemi-sonrasi-dunyada-ve-turkiyede-egitim/>

Deniz, E. ve Erözkan, A. (2018). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*.Ankara: Pegem.

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü, *2020 COVID-19 Pandemisine Karşı Eğitimde Atılabilecek Adımlara Rehberlik Edecek Bir Çerçeve*, OECD 2020.

Hıdır, A. *Ortaöğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinin Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,2010.

İşman, A. *Uzaktan Eğitim* (4. Baskı), Pegem Yayıncılık Ankara 2011, s.22,26,28.

Kahraman, M. E. “ COVID-19 Salgınının Uygulamalı Derslere Etkisi ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği” *İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 2020, 44-56.

Kaplanoğlu, . (2004, 11 Mayıs). Temel İşlevlerine Göre Rehberlik Türleri. Erişim tarihi: 9 Ocak 2021, <https://remcdbcrb.org/temel-islevlerine-gore-rehberlik-turleri>

Karataş, Z. ve Şahin Baltacı, H. Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülen Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Okul Müdürü, Sınıf Rehber Öğretmeni, Öğrenci Ve Okul Rehber Öğretmeninin (Psikolojik Danışman) Görüşlerinin İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi (KEFAD) Dergisi*, 14(2), 2013,427-60.

Kavgaoğlu, D. (Temmuz, 3 ,2020). Pandeminin eğitim üzerindeki etkileri neler oldu. *İstanbul Gelişim Üniversitesi*, <https://gelisim.edu.tr/haber/pandeminin-egitim-uzerindeki-etkileri-neler-oldu>

Kaya, D. Ö. ve Keskin M. COVID-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 2020, 59-67.

Koçak, A. E. (Ağustos, 2 , 2020).COVID019 pandemi süreci eğitim sistemini nasıl etkiledi. *Evrım Ağacı*, <https://evrimagaci.org/covid19-pandemi-sureci-egitim-sistemini-nasil-etkiledi-nasil-etkileyecek-9013>

Kurnaz, E.ve Serçemeli, M. COVID-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 2020,40-53.

Neuman, W. L. (2006). *Social research method: Qualitative and quantitative approaches*. Bacon USA: Pearson Education.

Sirer, E. Eğitimin Ekran Üzerinden Teknolojik Dönüşümünde Pandemi Dönemi'nin Etkisi, *Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi*, 16(29), 2020, 2528-9535.

Uludağ Tüfekçi, M. *Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Rehberlik Etkinliklerinin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Rehber Öğretmenler Tarafından Kullanılma Durumları*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011.

Yeşilyaprak, B. Türkiye’de Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Hizmetleri: Güncel Durum ve Öngörüler, *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), (2019), 73-102.